

SÕNAD VÕIVAD VEENDA, TEOD TÕESTAVAD

Head Sõjateadlase lugejad!

2025. aasta jätab endast maha nii head kui halba, nii uusi kordaminekuid kui jätkuvat tulemusetust. Ukrainalased on võidelnud oma maa ja rahva eest juba peaaegu kaksteist aastat. Neist neli viimast on Ukraina pidanud vastu panema Venemaa täiemahulisele agressioonile, milles agressor on jõhkralt eiranud rahvusvahelisi sõjapidamise reegleid, võttes eriliselt sihikule tsiviil-elanike ja -taristu ründamise, saates okupeeritud aladel korda sõjakuritegusid ning ignoreerides täielikult rahvusvahelise üldsuse hukkamõistu. Eurooplastena ei taha me ikka veel täiel määral mõista, et see sõda käib sisuliselt meie kodutanumal ning me ei saa silmi sulgedes ja neid uuesti avades loota, et see kõik on olnud vaid halb uni. Ehk ongi ärkamine Euroopas nii kaua aega võtnud just seepärast, et sisimas me teame: see ei olegi uni, vaid jõhker tõelisus. Eurooplastena oleme olnud ikka suured sõnameistrid ja juhindunud põhimõttest, et üheksa korda räägi ja alles siis tee. Pealegi on rääkimine märksa odavam kui tegemine ning alati peab jääma varuks mõni oma suuga tõmmatud punane joon, mille taha ise varakult seisma jääda. Tark ju ei torma.

Meie Atlandi-tagune peamine sõjaline partner pole eurooplaste sellise jalgade lohistamise ja ilukõnelemisega harjunud ega kavatsegi seda teha, juhindudes oma tegemistes pigem pragmaatilisest põhimõttest „öeldud-tehtud“. Tulemuseks on vastastikune usaldamatus. Kuid seal, kus puudub usaldus, hakkab iga uus sõna kõlama kahtlusena. Meid hirmutab just see, et partneri suure suuga (ja mõnikord ka mõtlematult või lausa kiuslikult) öeldud sõnad võivadki teoks saada. Ei mingit üheksa korda mõotmist ... Ja hirmutab ka see, et meiltki oodatakse sõnade asemel tegusid. Kiireid ja otsustavaid, sest kõlavad, ent sisutühjad loosungid, viljatu arutamine ning kriitiliste otsuste ja vajalike volitustega venitamine annab vaid Venemaale julgust juurde ning tähendab ühtlasi Ukrainale kaotatud aega ja elusid. Ent ka meile endile võiduvõimaluse kahanemist. On julgustav, et vähemalt meie lähemad naabrid ja kaitsekoostöö partnerid Läänemere maades on silmad avanud ning tegutsema hakanud. Võtkem siis ka oma kaitsevõime ja võidutahte kasvatamisel tõsiselt Piiblis väljendatud mõtet „Aga olge sõna tegijad ja

mitte üksnes kuuljad, pettes iseendid¹. Väikeriigina, kelle ressursid, jõuvarud ja sõjalised võimed on piiratud, tuleb meil seda enam kasutada oma mõistust, sageli meile loomuomast talupojatarkustki, teha võimalikult tarku otsuseid ja püüda neid ka ellu viia. Filosoofist Rooma keiser ja väejuht Marcus Aurelius on öelnud: „Sul on võim oma mõistuse üle, mitte väliste sündmuste üle. Seda mõistes leiad sa jõu.“ Kuigi maailm meie ümber on poliitiliselt turbulentne ja meie julgeolekuolukord ebakindel, tuleb meil panustada oma mõistusele ja teha asju, mis meist sõltuvad. Parafraseerides Kaitseväe juhataja kindralleitnant Andrus Merilo mõtteid intervjuust ajakirjale Sõdur², hakkab võiduks valmis kaitsevägi pihta meie kõigi peadest, meie enesest. Kui me usume, et suudame võita, ning teame, mida ja kuidas on vaja lahinguväljal tõhusaks tegutsemiseks teha, viies selle ka võimalikult kiirelt täide, on võit saavutatav.

Riigikaitsekõrgkoolina tuleb meil ennekõike teha seda, mis meist sõltub. Ja teha seda hästi, nagu näitab 2025. aasta maikuu haridus- ja teadusministri käskkirjaga teatavaks tehtud otsus, et Kaitseväe Akadeemia on nüüdsest sotsiaalteaduste valdkonnas evalveeritud teadusasutus. Akadeemiale on see omamoodi kvaliteedimärk teadus- ja arendustegevuse valdkonnas – avalik kinnitus, et teeme kvaliteetset tööd, oleme arenemisvõimelised ja jätkusuutlikud ning rahvusvaheliselt usaldusväärsed teaduspartnerid. Võrreldes 2019. aastaga on toimunud märgatav edasimineku kõrgetasemeliste teaduspublikatsioonide hulgas ja kvaliteedis ning akadeemia on kasvatanud tuntuvalt oma teadusmõjukust. Toimetuskolleegiumi nimel oleme tänulikud igale Sõjateadlase autorile, kel on olnud tarkust kasutada meie teadusajakirjas avaldamisest saadud kogemusi ettevalmistava astmena teel rahvusvaheliselt mõjukatesse teadusajakirjadesse. Sõjateadlase üks peamisi ülesandeid on endiselt pakkuda relevantset eesti- ja ingliskeelset teadustööd ka meie Kaitseväele, parandades ja väärtustades oma teaduspublikatsioonide kvaliteeti ning vahendades tsiviilteadlaste ja sõjateaduse valdkonnas pädevate kaitsevaelaste kirjutatud artiklite kaudu tõenduspõhist teavet Kaitseväe võimeloome ja Eesti riigikaitse arenguvõimaluste kohta. Kuigi Sõjateadlane pakub võimalust avaldada akadeemias ja Kaitseväes tehtavaid teadustöid alates tasemetööde põhjal kirjutatud artiklitest kuni teadusprojektide tulemuste publitseerimiseni, oleme jätkuvalt avatud sõjateaduslikuks kaastööks ka teistele Eesti ja

¹ Jaakobuse kiri, 1:22. <https://piibel.net/jk-1.html> (20.12.2025).

² Janson, J. R. 2025. Kindralleitnant Merilo: võiduks valmis kaitsevägi hakkab pihta meie kõigi peadest. Intervjuu. – Sõdur, nr 5, lk 10–21.

välismaa autoritele. Siinne ajakirjanumber peegeldab seda põhimõtet, tuues lugeja ette valiku sõjateadusliku väärtusega ja aktuaalsetest teemakäsitlustest nii Eesti kui ka välismaiste autorite sulest.

2025. aastal tähistati Kaitseväe Akadeemias Eesti allohvitseride hariduse 105. aastapäeva ning sel puhul ilmus meie kooli ajakirja Academia Militaris erinumber – ülevaatlik artiklikogumik allohvitseride hariduse ja teenistuse eilsest, tänasest ja homsest päevast. Allohvitseride korpuse lugu vajab veel talletamist ja põhjalikku teaduslikku uurimist. Sõjateadlase peatoimetajana käin välja lubaduse anda toimetuskolleegiumiga endast parim, et allohvitseride teema teadusliku uurimise tulemused jõuaksid regulaarselt ka meie teadusajakirja lehekülgedele.

Siinse kogumiku avaartikkel ongi tunnistus sellest, et allohvitseride karjäärimudelisse võib kuuluda ka kõrghariduse omandamine ja teadustöö tegemine. Kaitseväe Akadeemia veebel st-vbl Indrek Ojasoo on koos juhendaja ja kaasautori Mari-Liis Tikerperiga avaldanud teadusartiklina Tartu Ülikoolis kaitstud lõputöö, milles on uuritud Kaitseväe Akadeemia tegevväljastest õppejõudude infohalduse väljakutseid, viise ja arenguvõimalusi olukorras, kus asutuse tegevuste juhtimise keskne ressurss on info ning infohalduskeskkond peab toetama õppejõudude peamist ülesannet – õppetöö läbiviimist.

Kaitseliidu peastaabi logistikaosakonna ülema kol-ltn Allar Eesmaa ja kaasautorite artikkel, mille aluseks on põhiautori Tallinna Tehnikaülikoolis kaitstud magistr töö, annab ülevaate Eesti riigi jaotuslogistikast elanike toetuses relvakonflikti korral, puudutades kriitilist varustust, varusid ja teenu-seid. Uurimuse rakenduslik väärtus seisneb kriitiliseks hinnatud varustuse ja varude jaotuslogistika põhimõtetes, mida on juba hinnatud üleriigilisel kriisiõppusel „Kevadmurd 2025“.

Kaitseväe Akadeemia taktika õppetooli lektori kol-ltn Rauno Viitmanni artiklis leiab käsitlust suurtükiväe areng alates Esimesest maailmasõjast kuni Ukrainas siiani kestva täiemahulise sõjani. Autor tutvustab tähtsamaid tehnoloogilisi ja taktikalisi uuendusi, mis on mõjutanud vaadeldaval ajajärgul suurtükiväe arengut. Kirjeldatud uuenduste võrdluse ja analüüsi kokkuvõttena esitleb ta põlvkondadepõhist liigitust kaudtule arengus, käsitledes tuletoetuse arengu neljast põlvkonnast kolme, mille põhjal on moodustunud tänapäevane suurtükivägi.

Londoni King's College'is kaitstud magistr tööle tuginedes avab Solace Globali vastuoperatsioonide juht George Burden oma artiklis mitme juhtumiuuringu abil Läänemere elutähtsa veealuse taristu haavatavuse probleemistiku, keskendudes vastutusele, vastupanuvõimele ja saadud õppetundidele.

Uurimusest järeldub, et elutähtsa veealuse taristu kaitset tuleks käsitleda strateegilise prioriteedina, mis eeldab mitmetasandilisi meetmeid: õigusreforme, paremat seiret ja vastutuse omistamist, usutavat jõustamist ning koordineeritud investeeringuid taristu dubleerimisse ja vastupanuvõimesse.

Rootsi kaitseväge peastaabi planeerimisohvitser kol-ltn Fredrik Stadig on Balti Kaitsekolledžis kaitstud uurimuses arutlenud, kuidas Rootsi NATO liikmesus on mõjutanud Läänemere piirkonna strateegilist pilti, tugevdanud NATO heidutust ja suurendanud Eesti saarte sõjalist tähtsust nende geostrateegilise asendi tõttu, mis muudab need kriitilisteks sõlmpunktideks seires, eelhoiatuses ja mereala valdamise operatsioonides, ent hübriidohu tõttu ka haavatavaks. Uuringust selgub, et tihedam koostöö Eesti ja Rootsi vahel on hädavajalik, et suurendada veelgi Rootsi NATO liikmesusest tulenevaid julgeolekuhüvesid ning pakkuda kaitset Läänemere elutähtsale taristule ja meresideühendustele.

Balti Kaitsekolledži mereoperatsioonide lektori kpt-ltn Taavi Urbi artikkel käsitleb meresõja taktika arengut, juhtimise ja organisatsioonikultuuri mõju ning 18. sajandi sõjapidamist iseloomustava püsiva otsustusvõimetuse tagajärgi ka meresõjale. Otsustusvõimetus oli tekitanud meresõja taktikas paigalseisu ajajärgu, mille murdis 18. sajandi lõpuks Briti merevägi tänu paremale meresõiduoskusele, tõhusale suurtükiväele ja agressiivsusele, mis viis võiduharjumuse väljakujunemiseni ja viimaks ka ülemvõimu saavutamiseni merel.

Ohuväe õhuseiredivisjoni nooremohvitseri n-ltn Marko Martini uurimuse eesmärk on anda arhiivimaterjalide ja asjaosaliste mälestuste abil süsteemne ülevaade Eesti kindralstaabi 2. osakonna struktuurist ja organisatsioonist ning uurida selle allüksuste ülesandeid 1930. aastatel, et mõista paremini sõjaväeluure rolli Eesti sõjaväe arengus vaadeldaval ajajärgul.

Teoloog Toomas Schvaki artikkel käsitleb usuvabaduse praktilist rakendamist ja vaimulike rolli Eesti kaitseväes kahe maailmasõja vahel, keskendudes kaitseväelaste vaimulike vajaduste rahuldamise korrale ning palgalise kaplanaadi sisseseadmisele ja hilisemale kaotamisele. Samuti analüüsitakse kirikute, kaitseväge ja riigi vahel toimunud debatte vaimulike vajalikkuse, õiguste ning kohustuste üle, pakkudes ajaloolist võrdlusmaterjali nüüdisaegsetele aruteludele kaplaniteenistuse üle.

Ajakirjanumbri lõpetab tõlkeartikkel Norra kaitseülikooli professori kol-ltn Anders McD. Sookermany sulest. Vaatluse all on igihaljas küsimus termini *sõjateadus* tähenduse ning sõjateaduse kui nähtuse olemasolu ja tõlgendamise võimaluste kohta. Artikkel tõstatab hulga küsimusi, millele

vastuste otsimine võiks elavdada erialast diskussiooni ka Eestis, kus sõjateadus veel otsib oma kohta teiste teadusdistsipliinide hulgas.

Soovin Sõjateadlase toimetuskolleegiumi nimel sisukat lugemiselamust, mis avardab teadmisi, pakub uut mõtteainet ja innustab käsitletud teemasid nii ajaloolises kui ka tänapäevases kontekstis sügavamalt mõtestama.

Andres Saumets
peatoimetaja